

Kilka obrazów związanych jest z obróbką ziarna na mąkę, pracami przy żarnach jak n.p.: obraz Zdzistawa Zawilińskiego i rysunek Mariana Rojka "Przy żarnach", pejzaże wiejskie z wiatrakami i młynami.

Poza obrzędowością dożynkową ziarno i chleb w kulturach ludowych często występuje w innych obrzędach dorocznych i rodzinnych.

Prezentujemy kilka wybranych:

Wielkanocne święcone jadał, m. in. obraz Stanisława Kogucika "Święcenie pokarmów na Wielkaoc", obrzędowość Bożego Narodzenia, obraz Ireny Trzaskowskiej "Boże Narodzenie na Podolu. Obsypywanie się owsem", obraz Kazimierza Adamca i rzeźby Jana Supruńczuka przedstawiające kolędników, w grupie których zawsze znajdował się tzw. "Workacz" - chłopiec niosący worek, do którego wsypywano ziarno i wkładano chleby i bułki świąteczne.

Natomiast chleb obrzędowy - kołacz, jest podstawowym atrybutem wesela. Przykładem są tu obrazy Edwarda Błaziaka "Wesele na wsi", Stanisława Kogucika "Wesele", Matgorzaty Gładki wycinanka łowicka - kodra "Wesele łowickie" i inne. Ziarno - chleb pojawia się w apokryfach. Jeden z nich, opowiadający historię ucieczki Rodziny Świętej do Egiptu, został zilustrowany przez Rozalię Dzieciotowska w formie dwóch obrazów: "Cud zboża - Siew i Żniwa", "Siejże chłopaku w imię boże, jutro będziesz zbierał zboże".

Kilka pozostałych obrazów przedstawia różne krajobrazy wsi: prace w ogrodzie, obrzędy w różnych porach roku jak n.p.: procesyjne obchodzenie pól, gaik itp.

Peten uroku jest obraz Ireny Trzaskowej "Matka Boska Zielna w kwiatkach".

Wartość prezentowanych na wystawie prac twórców ludowych i nieprofesjonalnych jest niezaprzeczalna. W ocenie ich nie należy kierować się tylko walorami artystycznymi, ale również ideowymi. Wprawdzie nie wszyscy twórcy ludowi posiadli doskonale umiejętności techniczne - plastyczne, wszyscy jednak wyrazili w swych pracach to co najistotniejsze - własne życie, własne idee, tradycję.

prof. dr hab. Marian Pokropek

Wystawa ze zbiorów Muzeum Sztuki Ludowej
w Otrębusach zorganizowana w ramach
Powsińskich Dożynek
od 17 września 2006
w Powsińskim Klubie Kultury

Organizatorzy:

chleba naszego
powszedniego
daj nam dzisiaj...

W codziennym pacierzu modlimy się: "chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj".

Chleb od prawieków w kulturach rolniczych jest podstawowym pokarmem człowieka. Wokół chleba skupia się jego całe życie, od uprawy ziemi poprzez siew ziarna, zabiegi mające zapewnić urodzaj, żniwa, przechowywanie zbiorów do późniejszego ich przetworstwa na mąkę i chleb.

Chleb od wieków ma także wymiar sakralny. Obok wina trafił na stół Ostatniej Wieczerzy i w tradycji chrześcijańskiej stał się symbolem Ciała Chrystusowego.

Wymiar sakralny chleba, nie koniecznie związany tylko z chrześcijaństwem, ale także z innymi religiami, przejawia się w nadzwyczaj różnorodnej obrzędowości zarówno w dorocznym cyklu prac i świąt, jak również w cyklu życia ludzkiego od narodzenia, poprzez wesele aż po śmierć.

O chlebie często słyszymy w pieśniach, przysłowiach, legendach, czytamy o nim w literaturze pięknej i dostrzegamy w sztuce wyobrażeniowej - malarstwie i rzeźbie.

Szczególną pozycję chleb zajmuje w literaturze i sztuce ludowej. Można to łatwo wyjaśnić tym, że jest on wytworem pracy rolników - ludzi związanych ze wsią i dorocznym cyklem prac, efektem których jest właśnie chleb powszedni spożywany przez wszystkich ludzi.

Doskonałą tego ilustracją jest niewielki obrazek na szkło Piotra Jasińskiego z Paszyna koło Nowego Sącza zatytułowany: "Ja żywię was wszystkich". Przedstawia on chłopa orzącego ziemię pod zasiew zbóż.

Zaprezentowana z okazji "Powsińskich Dożynek 2006" wystawa ze zbiorów Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach poświęcona jest pracy i obrzędom związanym przede wszystkim z chlebem: pracy na roli, w zagrodzie, pracy młynarza. Są także obrazy i rzeźby ilustrujące życie wsi, jej krajobraz w zmieniających się czterech porach roku.

Wystawę poprzedzają eksponaty związane z Ostatnią Wieczerzą, Bożym Ciałem, ustanowieniem Eucharystii, gdzie chleb przeistacza się w Ciało Chrystusa i ma ludzki i boski wymiar.

Wiele z tych eksponatów zdobiło ołtarze procesyjne Bożego Ciała w kilku parafiach na Mazowszu. Są to: dywan dwuosnowowy Małgorzaty Peptowskiej z Węgrowskiego przedstawiający Chrystusa Eucharystycznego z winem i chlebem, z bordiurą o ornamentach z winorośli i kłosów zbóż. Obok dwa skrzydła z tryptyku Walerego Bielego z przedstawieniami Chrystusa, z boku którego wyrasta drzewo winorośli i Chrystusa trzymającego w rękach młody bochen chleba w scenerii żniw.

Z przedstawień Ostatniej Wieczerzy pokazane są dwie wielofiguralne kompozycje rzeźbiarskie Bronisława Bednarza z Podhala i Jana Madeja z Małopolski, kapliczka Adeli Broniszewskiej i obraz Katarzyny Gawłowej ze wsi podkrakowskiej. Obrzędowi dożynek poświęcone są dwa obrazy: Antoniny Juszcak "Muszyskie dożynki" i Janiny Motyki "Dożynki Śląskie". Do tego obrzędu wyraźnie nawiązują też drzeworyt Franciszka Kurzei zatytułowany "Od Siewierza jechał wóz... na dożynki panny wiozł".

Znaczną grupę zabytków stanowią obrazy oraz rzeźby i wycinanki ilustrujące prace na roli i żniwa: Anny Binkuńskiej "Pejzaż wiejski ze świecą", Edwarda Błaziaka "Wiosna na wsi - Orka", Stanisława Borowca "Prace wiosenne na polu", "Po żniwach", "Żniwa w górach", Eugeniusza Brożka "Żniwa na wsi", Wiktora Chrzanowskiego "W zagrodzie wiejskiej", Wiosna na wsi", Stefana Fussa dwie płaskorzeźby i obraz "Żniwa", Marii Ignarskiej "Żniwa na Podolu", Weroniki Ratyny "Żniwa pańszczyźniane", Marii Słonicz "Pole moje w kieleckiem", Marianny Wiśnios "Przy żniwach" i inne.

Uzupełnieniem obrazów są rzeźby, z pośród których na szczególną uwagę zasługuje cykl zatytułowany "Ludzie wiejscy" Włodzimierza Naumiuka.

